

“อยากฝากลูกหลานในหมู่บ้านของเราให้ช่วยสืบทอดสานต่องานฝีมือการทอผ้าลายโบราณของชาวภูไทนี้ไว้ไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา เพราะวัฒนธรรมประเพณีของชาวภูไทเรานั้นมีคุณค่า และได้ถูกสืบสานต่อแบบรุ่นต่อรุ่นมานับนานแล้ว ถ้าหากสูญหายไปคงเป็นเรื่องที่น่าเสียดายเป็นอย่างมาก”

“ทอผ้าไหมมัดหมี่”

สำหรับ งานโ

อายุ 62 ปี

ที่อยู่ : 29/2 หมู่ที่ 2 หมู่บ้าน บ้านภูตำบลบ้านเป่า

อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร 49160

โทรศัพท์ : 08-9942-4378

องค์ความรู้เกี่ยวกับผ้าไหมของ แต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกัน หากมอง อย่างละเอียดในท้องถิ่นเดียวกันเห็นถึง อัตลักษณ์เฉพาะที่สะท้อนออกมาบน ผ้าแต่ละผืน เช่นเดียวกับงานทอผ้าไหม ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านภู จังหวัดมุกดาหาร ที่มี **ครูสำหรับ งานไว** เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งเมื่อปี 2530 ได้มีการ พัฒนาลายทอผ้าใหม่ๆ ให้ทันสมัย ควบคู่กับการอนุรักษ์งานผ้าโบราณที่เป็น เอกลักษณ์เฉพาะถิ่นเอาไว้เป็นอย่างดี

“ดิฉันมีใจรักในเรื่องของการทำผ้า ไหมมัดหมี่มาตั้งแต่จำความได้ แรงจูงใจที่ สำคัญก็คืออยากทอผ้าเป็น บวกกับความ เชื้อในสมัยก่อนที่ว่าผู้หญิงจะต้องทอผ้าให้ เก่งจึงได้เริ่มต้นการทอผ้าตั้งแต่อายุ 12 ปี เริ่มเรียนรู้จากคุณป้า คุณแม่ และทอผ้ามา จนถึงปัจจุบัน ในช่วงแรกจะเป็นการทอผ้า ไวใช้งานอย่างเดียว ต่อมาจึงพัฒนาต่อย อดเป็นการทำเพื่อทอไว้ขายด้วย เมื่อขาย ได้เราก็มารวมกลุ่มกับชาวบ้านเกิดเป็น

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าไหมบ้านภู เมื่อปี พ.ศ. 2530 จนถึงปัจจุบันก็ 28 ปีแล้ว”

วิธีทำผ้าไหมมัดหมี่จะมีลักษณะ ที่คล้ายคลึงกัน สำหรับกลุ่มทอผ้าไหม บ้านภูจะมีลักษณะเฉพาะคือ เมื่อคัดไหม คุณภาพดีได้แล้ว จะนำมาฟอกขาว จากนั้นนำไหมมาคั้นซึ่งเป็นการเตรียมไหมเส้น ยืนหรือไส้หูก เป็นเส้นไหมตามแนวตั้งของ ผืนผ้า และนำโสมมัดหมี่ ซึ่งจะต้องมีการ คำนวณก่อนว่าลายที่ใช้คือลายอะไรและ จะต้องมัดลายเป็นกี่ลำ สีอะไรบ้าง สำหรับ ฟืมที่ใช้ในการทอ สมัยก่อนจะใช้ฟืมที่เป็น ฟืนไม้ แต่ในปัจจุบันดัดแปลงมาใช้เป็น สแตนเลสซึ่งจะทำให้เนื้อผ้าแน่นขึ้นกว่า เดิม ส่วนสีที่ใช้จะเป็นสีธรรมชาติเป็นส่วน ใหญ่โดยมีการคัดเลือกการใช้สีจากต้นไม้ ที่ให้สีที่คงทน เช่น ครั่ง จั้วป่า ไช้หนูน มะม่วง มะยม ประดู่ เป็นต้น

“ลายที่เราจะอนุรักษ์ลายโบราณ ไว้และจะมีการทำลายประยุกต์บ้าง ลาย โบราณเราจะไปขูดจากบ้านต่างๆ ที่มีผ้า เก๋าๆ แล้วนำมาแกะลาย เช่น ลายขोन้อย

ลายตะข่าย ลายแห ลายนาคน้อย ลายตุ้ม เล็ก ลายดอกกระบวนน้อย ลายหมากจับ เป็นต้น บางคนอาจจะไม่ชอบลายโบราณ แต่ชอบลายประยุกต์ที่มีขนาดลายนอก ใหญ่กว่า เพราะสามารถมองเห็นได้ชัดเจน ต่างจากลายโบราณที่มีขนาดเล็ก ต้องใช้ เวลาในการพิจารณา แต่ดิฉันคิดว่า ถ้าพิจารณาให้ดีลายโบราณมีความงาม และสวยตลอด ไม่ตกยุคแน่นอน”

ความเชี่ยวชาญในการทอและการ พัฒนาลายทอผ้าให้ทันสมัย ทำให้ครู สำหรับมีโอกาสออกแบบลายผ้าประจำ จังหวัดมุกดาหาร ชื่อลาย “แก้วมุกดา” จากโจทย์ที่ได้รับว่า ต้องเป็นลายที่สื่อ ถึงจังหวัดมุกดาหาร ครูสำหรับจึงได้คิด ประยุกต์ลายจากลายผ้าโบราณขึ้นมา โดยได้นำ “ลายจิ้งจอกแจ๊ก” มาใช้สื่อแทน แม่น้ำโขงซึ่งผูกพันกับชีวิตชาวมุกดาหาร จึงมีการประยุกต์ลายขนาดน้อยมาแทนตัว พญานาค

สวนดอกไม้ประจำจังหวัดมุกดาหาร คือลายดอกช้างนำว ได้นำลายดอก กระบวนน้อยมาประยุกต์ใช้ และลาย ตุ้มเจ็ดไม้เป็นลายตัวแทนของดอกแก้ว ประจำจังหวัด และเลือกใช้ฟ้าซึ่งเป็น สีประจำจังหวัด สีบานเย็นแทนเจ้าแม่ สองนาง จากนั้นลงมือทอจนเสร็จสมบูรณ์ และนำมาใช้ เป็นผ้าประจำจังหวัด มุกดาหาร โดยประกาศใช้เมื่อปี 2547

“สิ่งที่ภาคภูมิใจมากที่สุดคือ ผ้าที่ กลุ่มของเราทำออกมานั้นส่งเข้าประกวด และได้รับรางวัลทุกปี ครอบครัวของ ชาวบ้านในหมู่บ้าน มีรายได้เสริมไม่ จำเป็นต้องออกไปทำงานในเมืองให้ไกล บ้าน แต่สิ่งที่กลัวที่สุดคือ กลัวว่าวันหนึ่ง ภูมิปัญญาการทอผ้าของเรานั้นจะหาย

ไปจากวัฒนธรรมไทย ดิฉันจึงได้จัดให้ ลูกหลานได้เข้ามาอบรมปีละ 1 ครั้ง ที่ กลุ่มของเรา โดยอบรมในเรื่องของการ ย้อมสี การทอผ้า การมัดหมี่ และได้มี โอกาสออกไปถ่ายทอดภูมิปัญญากับกรม พัฒนาชุมชนปีละไม่ต่ำกว่า 4-5 ครั้ง และ ยังไม่หยุดในเรื่องของการพัฒนาต่อ โดย ได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านคือการทอเก็บ มาประยุกต์ใช้กับการทอผ้าจนเกิดเป็นชิ้น งานใหม่ขึ้น จากประคตพระพัฒนาต่อมา เป็นผ้าพันคอ”

ครูสำหรับ รักษาการทอผ้าและถูกปลูก ผังมาตั้งแต่เด็กๆ ในเรื่องวัฒนธรรมการ ทอผ้าของชาวบ้านภูที่ว่าผู้หญิงต้องทอ ผ้าเป็นทุกคน จึงอยากให้สตรีในชุมชนได้ ทอผ้า ทำผ้ามัดหมี่เป็นกันทุกคน จะได้

มีรายได้เสริมอีกทางหนึ่งแต่ก็เป็นไปได้ ยาก ที่ทำได้คือการให้ลูกหลานมาช่วย งานการออกแบบลายผ้า เพราะเขาเก่ง คอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ยังได้ปรึกษาเขา ในเรื่องการลงสีผ้าเพื่อให้เข้ากับสมัยนิยม ของเด็กวัยรุ่นมากขึ้น”

“อยากฝากลูกหลานในหมู่บ้านของ เราว่าให้ช่วยสืบทอดสานต่องานฝีมือการ ทอผ้าลายโบราณของชาวภูไทนี้ไว้ ไม่ให้ สูญหายไปตามกาลเวลา เพราะวัฒนธรรม ประเพณีของชาวภูไทเรานั้นมีคุณค่า และ ได้ถูกสืบสานต่อแบบรุ่นต่อรุ่นมานานแล้ว ถ้าหากสูญหายไปคงเป็นเรื่องที่น่า เสียหายเป็นอย่างมาก”

